

**MUSÍM BĚŽET
ZA NIMI!**

DOKTORKA Z DOMU TRUBAČŮ

SIMONA PETRŮ
NA MOTIVY ROMÁNU
ILONY BORSKÉ

REŽIE
DRAMATURGIE
SCÉNA A KOSTÝMY
HUDBA
POHYBOVÁ SPOLUPRÁCE

MICHAL DOČEKAL
MARTIN SATORANSKÝ
ZUZANA BAMBUŠEK KREJZKOVÁ
IVAN ACHER
KAROLINA GILOVÁ

OBSAZENÍ

BEÁTA KAŇOKOVÁ
SÁRA ČERNOCHOVÁ
TOMÁŠ MILOSTNÝ
TOMÁŠ WEISSER

INSPICE
NÁPOVĚDA

TOMÁŠ SLAVÍK
VERONIKA KOUDELKOVÁ

Šéf výpravy Adam Pitra. Manažer provozu Zbyněk Simčíšín. Zvuk Ondřej Sýkora a Jakub Martiňák. Světla Marek Sucharda a Filip Jukl. Technika pod vedením jevištního mistra Lud'ka Blažka. Rekvizity Iveta Havlová a Michal Hakl. Garderoba Věra Chalupová a Jana Kohoutová. Maskérna Kristýna Koryntová a Nina Jirasová. Výroba vlásenek Eva Hrušková. Výroba dekorace CENTRUM REKLAMY. Kostýmy vyrobila krejčovna Městských divadel pražských pod vedením Evy Duškové. Fotograf inscenace Patrik Borecký.

VLASTA KÁLALOVÁ. DOKTORKA Z MĚSTA MÍRU

NA JAŘE ROKU 1970 SE ILONA BORSKÁ VYDALA SE SVOU KAMARÁDKOU DO PÍSECKÉ NEMOCNICE. JELY TAM ZA STAROU PANÍ S ITALSKÝM PŘÍJMENÍM, KTERÁ KDYSI DÁVNO PŮSOBILA JAKO DOKTORKA V IRÁKU. TA ŽENA SE JMENOVALA VLASTA KÁLALOVÁ-DI LOTTI A JEJÍ ŽIVOTNÍ PŘÍBĚH VYDAL NA ROMÁN. UMĚLA ČTRNÁCT JAZYKŮ. V DOBĚ, KDY ŽENY BĚŽNĚ NEORDINOVALY ANI V EVROPĚ, ZALOŽILA V BAGDÁDU ČESKOSLOVENSKOU NEMOCNICI. PRO SVOU VŮLI A ODHODLÁNÍ BYLA A STÁLE ZŮSTÁVÁ INSPIRATIVNÍ OSOBNOSTÍ. A PŘESTOŽE JI NA SKLONKU DRUHÉ SVĚTOVÉ VÁLKY ZASÁHLA OBROVSKÁ TRAGÉDIE, NEZTRATILA VŮLI ŽÍT A POMÁHAT OSTATNÍM.

Z JIHOČESKÉ VSI AŽ K PREZIDENTOVI

Vlasta Kálalová pocházela z Bernartic u Tábora. Narodila se 26. října 1896 do rodiny bernartického učitele a nadšeného chovatele králíků Jana Václava Kálala. Navštěvovala místní obecnou školu, později Státní dívčí reálné gymnázium na Vinohradech, kde roku 1916 odmaturovala. V té době už ovládala několik jazyků – angličtinu, němčinu, ruštinu, italštinu, španělštinu a turečtinu. Samozřejmě byla též latina. I přes její nesporné jazykové nadání vedly její další kroky na Lékařskou fakultu Univerzity Karlovy. Jejím zaměřením se k překvapení všech vyučujících stala chirurgie.

V roce 1919 navštívila přednášku profesora Jaroslava Hlavy o tropických chorobách a nutnosti zřídit výzkumné pracoviště, které by československým lékařům dalo možnost tyto nemoci zkoumat. To Vlastu velmi zaujalo. Začala odebírat turecký lékařský časopis *İstanbul Seririyatı*, k už tak náročnému studiu medicíny si zapsala ještě arabštinu a perštinu na Filozofické fakultě. Zároveň chodila do jízdniho oddílu Sokola, kde se učila jezdit na koni. Ještě větší zájem o oblast Mezopotámie vzbudily u Vlasty přednášky prof. Aloise Musila, v té době známého cestovatele a orientalisty, který podnikl několik výprav do zemí východního Středomoří a velmi dobře se orientoval v prostředí arabských a beduínských kmenů.

Vlasta promovala roku 1922. Po škole získávala zkušenosti na klinikách v Praze, Lounech a v Brně. Svého plánu vycestovat do Orientu se ale nevzdávala. Na cestu jí však chyběly finance. Několikrát se neúspěšně pokusila získat úvěr, nakonec jí s financováním nečekaně pomohla Alice Masaryková, která Vlastě domluvila schůzku se svým otcem – prezidentem T. G. Masarykem. Ten poskytl mladé lékařce peníze na cestu a i později finančně podporoval její úsilí. Od prezidentské kanceláře nakonec dostala půjčku ve výši 244 000 korun, kterou dokázala v průběhu tří let splatit.

PŘES BOSPOR K TIGRIDU

V říjnu 1924 se Vlasta konečně vydala na cestu. Vlakem a lodí putovala do Cařihradu. Zde získala práci na porodnické klinice Omara Paši, kde pracovala zhruba půl roku. V březnu 1925 se vlakem vydala do syrského Aleppa a odtud přes poušť taxíkem do Bagdádu. Tam dorazila 15. března 1925 v dopoledních hodinách. Brzy po svém příjezdu musela začít lékařskou praxí, neboť britská správa se chystala zpřísnit pravidla pro vydávání lékařských licencí. Ordinaci si otevřela v severní části města zvané Mejdán. Jelikož vybavení, které si připravila v Praze, ještě ani nevyrazilo na cestu, musela první pacienty ošetřovat jen s nástroji, které měla v příruční lékárnice.

Přestože žena se soukromou praxí byla v té době i v Evropě raritou, nové doktorce se v Bagdádu nebyvale dařilo. Muslimské pacientky vyhledávaly odbornou pomoc až v případech nejvyšší nouze. Bylo nepřipustné, aby se muslimská žena odhalovala před cizím mužem. Před ženou lékařkou ale tak ostýchavé být nemusely. Vlasta postupně rozšiřovala svou klientelu mimo jiné i o manželky bohatých bagdádských obchodníků. Její vřelý hlas se rozšířil až do královského paláce, kam byla v květnu 1925 pozvána na audienci. V říjnu 1925 otevřela v centru města malou nemocnici – tzv. mustausaf – v domě rodiny Burazanliů v Darbúnet ar-Rahbát neboli ulici Jeptišek. Zámožná muslimská rodina jej opustila po smrti mladé dcery, jejíž výbava byla navždy uzamčena v zabedněném pokoji. Dům Burazanliů znamená česky dům Trubačů.

NOVÉ STAROSTI

V roce 1926 se seznámila s italem Giorgiem Silviem di Lotti a jeho manželkou Cleofe. Ta byla těžce nemocná a v srpnu téhož roku zemřela na tuberkulózu. Giorgio na Vlastu velmi zapůsobil a postupně se mezi nimi zrodilo silné pouto. Na konci ledna roku 1927 ji Giorgio požádal o ruku. Souhlasila pod podmínkou, že se Giorgio naučí česky. Ten svůj slib splnil a 19. června 1927 se konala svatba. Pár odjel na tři měsíce na svatební cestu do Československa. Následujícího roku, 28. července 1928, se manželům narodil syn Radbor, o dva a půl roku později, 28. ledna 1931, pak dcera Drahomila Lýdia.

Na podzim 1929 přestěhovala Vlasta svou nemocnici na nové místo. Majitelé domu Trubačů neustále zvyšovali nájem a dům samotný už kapacitně nestačil zvyšujícímu se zájmu pacientů. Útočiště našla v nově postavené budově v nedaleké Mravenci uličce. Kromě péče o rodinu a pacienty zvládala doktorka Kálová i další věci. Velmi intenzivně se zajímala o výzkum historie starověké Mezopotámie a s manželem navštěvovali archeologická naleziště a vykopávky. Kromě toho se věnovala i entomologii. V roce 1926 vyzvalo Národní muzeum v Praze krajany žijící v cizině k zasílání cizokrajných exemplářů do sbírek hmyzu. Vlasta na výzvu zareagovala a celkem poslala do Prahy desítky tisíc exemplářů, které sama chytala a preparovala. Kromě hmyzu se jednalo o ptáky, žáby, štíry, ryby aj. Dva druhy brouků dnes nesou přídomek Kálová.

ZPÁTKY DO ČECH

V létě roku 1931 vyjela rodina na dlouhý výlet do Kurdistánu na severu Iráku. Po návratu z letní dovolené však doktorka těžce onemocněla. V Kurdistánu se zřejmě nakazila horečkou dengue, která v jejím případě měla zvlášť těžký průběh. Nakonec se na počátku jara 1932 rozhodla celá rodina vrátit do Československa. Léčba nebyla jednoduchá ani v Evropě, trvalo téměř 4 roky, než se plně zotavila. Od roku 1936 pracovala pro Československý Červený kříž, později se stala vedoucí redaktorkou časopisu *Zdraví lidu*.

K problémům se zdravím se přidaly i problémy rodinného charakteru. Dcera Drahomila dělala manželům radost – byla chytrá, zvědavá a po nástupu do školy měla výborný prospěch. U Radbora se ale projevovaly poruchy v chování – byl roztěkaný, neudržel dlouho pozornost, mezi ostatní děti nezapadal. O učení nejevil velký zájem, do první třídy se mu podařilo nastoupit až na potřeť. Přesná příčina jeho podivného chování není známa. Giorgio synovy neúspěchy těžce nesl, vyčítal je i Vlastě. Jedno z možných vysvětlení totiž mohlo být poškození mozku při porodu, který v případě Radbora byl nadmíru komplikovaný – Vlasta rodila sama a bez lékařské asistence. Tyto spory málem skončily rozvodem. Radbor se nakonec vyučil zahradníkem.

V březnu 1939 Československo obsadila nacistická vojska. Vlasta měla možnost emigrovat, a to díky kamarádce z Červeného kříže Mary Harrisonové. Odmítla. Zůstat ve své rodné zemi pro ni bylo důležité. Byla velká vlastenka. Vlastenectví pro ni znamenalo hrdost na svůj původ, ne zatracování druhých. Povýšování jednoho národa nad jiný považovala za barbarství. Rodina se stáhla do jejího rodného domu v Bernarticích, kde Vlasta provozovala soukromou praxi. Válku přečkali v relativním klidu, nejtěžší chvíle nastaly v období po atentátu na zastupujícího říšského protektora Heydricha. Gestapo totiž našlo propojení s parašutisty z operace Intransitive u několika místních rodin. Celkem bylo popraveno 23 lidí.

Válka do Bernartic plnlo vstoupila 8. května 1945. Američané už byli v Písku, obyvatelé pomalu slavili konec války. K Písku ale ustupovaly i jednotky SS a jejich cesta vedla právě přes Bernartice. Po nešťastném výstřelu jednoho místního mladíka začali vojáci likvidovat bernartické obyvatele.

Rodinu di Lotti dostihli na útěku. Manžela Giorgia, hospodyni Valérii a syna Radbora nemilosrdně zastřelili, dceru Drahomilu utloukli pažbou. Vlasta Kálová-di Lotti masakr přežila jen proto, že ji vrazi v tratolišti krve považovali za mrtvou.

PO VÁLCE

Vlasta se zotavila v táborské nemocnici. Po válce adoptovala několik válečných siroteků: slovenského partyzána Juru, polskou dívku Gitku, sovětského vojáka Michajla a svého souseda Rudolfa Krzáka, jemuž nacisté vyvraždili celou rodinu v roce 1942. V Bernarticích učila místní děti jazyky. Jen němčinu ne – tou až do konce života nikdy nepromluvila. Na sklonku 40. let podnikla několik zahraničních cest, během nichž přednášela. Začala pracovat na chirurgické klinice profesora Diviše na Karlově náměstí. Psala představitelům světových mocností a varovala zejména před jaderným zbrojením. Naučila se islandsky a norský. Překládala.

V roce 1950 napsala prezidentu Klementu Gottwaldovi dopis, v němž žádala o milost pro odsouzenou Miladu Horákovou. Za to si vysloužila pozornost StB. V létě 1962 se seznámila s dr. Jaroslavem Slípkou, který měl odjet do Bagdádu, aby tam několik let vedl Ústav mikroskopické anatomie. Dala mu cenné rady na cestu a dala se říci, že Slípka byl po více než třiceti letech v jistém smyslu jejím pokračovatelem.

Žila asketickým životem v rodném domě, sužována zimou a zraněním ramene z konce války. Chovala kozy, pěstovala zeleninu. Toužila podívat se ještě jednou do Bagdádu. Poslední léta trávila většinou v písecké nemocnici, kde 14. února 1971 zemřela. I v závěrečných týdnech svého života myslela na ostatní a své postoje vyjádřila v posledním dopisu, kterým apelovala na své současníky. Obsah tohoto dopisu a celý život Vlasty Kálové se nesl v duchu pevných zásad, ze kterých nikdy nepolevila. V dnešní době turbulentních společenských a politických změn je její víra v lidstvo a všeobecný humanismus pozitivním příkladem hodným následování.

Vlasta Kálová-di Lotti / Zdroj: Wikimedia

LÍBÍ SE MI JEJÍ NEPOKORA A ODVAHA

ROZHOVOR SE SIMONOU PETRŮ
ZPOVÍDÁ MARTIN SATORANSKÝ

Román Ilony Borské a samotný život Vlasty Káhalové je nesmírně bohatý na události. Jaká linie jejího života byla pro tebe nejpodstatnější a čeho naopak bylo těžké se vzdát?

Život Vlasty Káhalové by vydal na několik románů. Ve všem, čeho se dotkla, se snažila jít do hloubky, hledat odpovědi. Byla nadšená vědkyně a vnitřně bohatá žena. Obstála ve chvílích, kdy ji život musel nesmírně bolet. A ještě jí zbylo dost sil a soucitu pro jiné. Pro pacienty i spoluobčany. To je myslím to nejpodstatnější. Jako autorka nedokážu stejně postihnout všechny linie cizího života a také nejsem historik. Co se mi nehodí, to lehkomyslně odhazuji jako z balónu. Nakonec stejně zůstane jen to nejpodstatnější.

Kde se vlastně zrodil nápad převést na divadelní prkna životní osudy Vlasty Káhalové?

Nápad se zrodil u dramaturgyně Jany Sloukové, která urputně t'ukala prstíčkem do novin s žebříčkem bestsellerů, kde byla v první desítce jakási *Doktorka z domu Trubačů*. A tvrdila, že ona a její máma tu knihu milují, a donutila mě si ji přečíst. A měla pravdu. Ten příběh je pozoruhodný. Ta žena je pozoruhodná. Všechno jako by to ale zavál pouštní písek.

V čem může být osobnost Vlasty Káhalové inspirativní i pro dnešní dobu? Jaké paralely a přesah do současnosti vidíš v jejím životním příběhu, názorech či postojích?

Když jsem si představila Vlastu Káhalovou dnes, myslím, že by jela do Bagdádu, nebo kam by bylo potřeba, s Lékaři bez hranic. To je myslím organizace, která by jejím postojům dávala smysl. A její vědecká vášně – nejen pro vědu, ale po vědění. Ještě to jméno – Vlasta. Byla, myslím, v nejlepším slova smyslu zosobněním mladé, svobodné a sebevědomě vznikající republiky. Nebála se sama odjet až do Iráku, založila tam a sama vedla československou nemocnici, stala se mnohdy jedinou možností lékařské péče pro ženy v okolí. A po návratu domů s republikou bohužel prožila jednu z největších tragédií války. To je velmi těžká okolnost jejího příběhu, je nesnadné se jí dotýkat, ale právě ona je také posilou, vzkazem o humanitě a nezlomnosti ideálů, o které se mohla opřít. Doktorka Káhalová dokázala zasvětit i svůj další život péči o pacienty, zastupovala republiku na mezinárodní úrovni, navázala přátelství a sklídila obdiv po celém světě. A já v tom vidím nejen paralely, ale chtěla bych jí vyjádřit upřímný obdiv. Nesla jako pravá hrdinka všechny rány a zvraty, kterým byla její země vystavena.

Vlasta Kálalová strávila podstatnou část svého života v Iráku, konkrétně v Bagdádě. Jakou roli hraje prostředí arabského světa v tvé hře? Jak silným tématem pro tebe byl střet různých kultur při psaní?

Vlasta Kálalová se do Orientu zamilovala na přednáškách moravského beduína Aloise Musila. Já až skrze popisy v jejích dopisech a slovech autorky románu *Ilony Borské*. Nebudu si ale hrát na to, že se nějak orientuji v prostředí arabského světa. Sama jsem se musela dovzdělat o Iráku a jeho prastaré kultuře. Vlasta Kálalová šla samozřejmě ještě dál, v jejím případě až na dřeň. Líbí se mi její nepokora a odvaha, ona sama vystudovala vysokou školu u nás jako jedna z prvních žen, prosazovala to ale pro ženy všeobecně, stejně jako lékařskou péči, hygienu a nejnovější vědecké poznatky proti pověrám a porodním bábám. Ale jako rozumný člověk si uvědomovala, že ke každé kultuře je třeba přistupovat i s úctou a respektem. O jedné věci však nepřipouštěla diskuzi – že i v nejtěžších podmínkách si ženy, matky a jejich děti zaslouží péči, podporu a ochranu. A to bez rozdílu. To v současné situaci nejsou už jen ideály, ale bohužel součástí naší každodennosti, které si musíme zase znovu bolestně připomínat. V rámci dramatizace jsem si spíš přála, aby vzpomínka na Orient a Bagdád byla pro postavu Vlasty jako tajemná krabička, kterou může kdykoli otevřít, objeví se džin a přenese ji do míst, kde byla nejen šťastná, ale nepochybně prospěšná. Přála jsem jí, aby se o tu vzpomínku mohla kdykoli opřít, když potřebuje sílu a útěchu.

V poslední době se objevilo vícero životopisných her zaměřených na často opomenuté ženy české historie. Kde se podle tebe bere tento zájem?

Kéž bys v tom měl pravdu. Nejen, že by byl takový zájem naprosto oprávněný, protože nabízí často fascinující dramatický potenciál, ale je to doufám i hlad po tom rehabilitovat četná ženská jména, na která se v různých časech a vedle mužských hrdinů tak nějak zapomělo. I ony tam ale byly, nabízí často jiný pohled a mohou nám být útěchou ve složitých časech.

CHOV KRÁLÍKŮ V ČECHÁCH A NA MORAVĚ

DŘEVĚNÉ KRÁLÍKÁRNY A KRÁLÍCI – TO JE ASI OBRÁZEK, KTERÝ SI MNOHO LIDÍ VYBAVÍ VE SPOJITOSTI S DĚTSTVÍM, VESNICÍ NEBO VÍKENDOVÝMI POBYTY NA CHALUPĚ. MOHLO BY SE ZDÁT, ŽE KRÁLÍCI SE V ČECHÁCH A NA MORAVĚ CHOVAJÍ ODJAKŽIVA. TRADICE CHOVU KRÁLÍKA U NÁS VŠAK NENÍ STARŠÍ NEŽ 150 LET.

Králík, kterého dnes vídáme v králíkárnách na dvorech, je výsledkem asi čtrnácti set let soužití člověka s původně divokým obyvatelem středomořských stepů. V pozdním starověku a raném středověku začali lidé v jihozápadní Evropě králíky nejen lovit, ale systematicky držet v zajetí kvůli masu a kožešině. Velkou roli v tom sehrály kláštery, kde mniši zavírali králíky do kotců, vybírali klidnější a rychleji rostoucí jedince a využívali také toho, že králíčí mláďata bylo možné zařadit mezi postní jídla.

Do českých zemí a na Moravu se králík dostává ve středověku, pravděpodobně už ve 13. století. Původně se chová v panských oborách a klášterních zahradách jako drobná lovná zvěř a delikatesa pro vyšší vrstvy. Skutečný boom domácího chovu nastává zhruba před 150 lety po prusko-francouzské válce. Pruští vojáci se ve Francii seznámili s vysoce vyspělým tamním králíkářstvím a po návratu

domů se jejich metody začaly šířit i do Rakouska-Uherska. Králík se tak pomalu stává běžnou součástí vesnických dvorů i příměstských zahrad díky nenáročnosti a rychlému množení.

Klíčovou postavou rozvoje českého králíkářství byl učitel a odborník Jan Václav Kálal z Bernartic u Tábora, často označovaný za zakladatele moderního tuzemského chovu. Stál u zrodu čistokrevného králíkářství, propagoval význam králíka jako hospodářského zvířete, stál u založení prvního chovatelského spolku v roce 1898. Psal specializované příručky a kuchařky. Založil a spravoval i oblíbený zájmový časopis *Králíkář československý*. Ve 20. století se králík stal jak hospodářským zvířetem, tak oblíbeným koníčkem tisíců chovatelů. Částečně jeho významu pomohla i první a druhá světová válka – králíci se totiž nemuseli evidovat. Králíčí maso tehdy zachránilo množství rodin.

PŘEMÍTÁNÍ O DOMOVĚ

V LÉTĚ ROKU 1991 NAPSAL VÁCLAV HAVEL POLITICKO-FILOZOFICKÝ ESEJ *LETNÍ PŘEMÍTÁNÍ*, VE KTERÉM SE SNAŽÍ DEFINOVAT SVÉ PŘEDSTAVY O BUDOUCÍM SMĚRU ČESKOSLOVENSKA. V ČÁSTI VĚNOVANÉ PŘÍPRAVÁM NOVÉ FEDERÁLNÍ ÚSTAVY, KTERÉ UVÍZLY NA OTÁZKÁCH STÁTOPRÁVNÍHO USPOŘÁDÁNÍ A POSTAVENÍ ČESKA A SLOVENSKA V RÁMCI FEDERACE, SE ROZSÁHLE ZAMÝŠLÍ I NAD TÍM, JAK JE MOŽNÉ POJÍMAT DOMOV A CO TAKOVÉ MÍSTO PRO ČLOVĚKA ZNAMENÁ.

„Pro každého člověka je domov jednou ze základních existenciálních zkušeností. To, co vnímá člověk jako svůj domov (ve filozofickém slova smyslu), lze přirovnat k souboru soustředných kruhů, v jejichž centru se ocitá naše ‚já‘. Mým domovem je místnost, v níž nějaký čas žiji, na kterou jsem si zvykl a kterou jsem tak říkajíc potáhl svým neviditelným povlakem (vzpomínám si například, že i vězeňská cela mi byla svého druhu domovem a vždycky jsem zakoušel jako velkou újmu, když jsem se musel náhle přestěhovat do jiné: byla sice naprosto stejná jako ta předchozí, ba mohla být i lepší, nicméně já ji zakoušel jako něco cizího a nepřátelského, cítil jsem se v ní zprvu vykořeněn a obklopen cizotou a vyžádalo si určitý čas, než jsem se v ní zabydlil, zdomácněl, zvykl si na ni a zbavil se svého stesku po cele předchozí). Mým domovem je dům, v němž žiji, obec či město, v nichž jsem se narodil nebo v nichž pobývám, mým domovem je má rodina, svět mých přátel, společenské a duchovní prostředí, v němž žiji, mé povolání, podnik či pracoviště. Mým domovem je samozřejmě i země, v níž žiji, jazyk, jímž mluvím, duchovní klima, které má moje země a které zpřítomňuje jazyk, jímž se v ní mluví. Čeština, český druh vnímání světa, česká historická zkušenost, český druh odvahy i zbabělosti, český humor – to všechno je neodmyslitelnou součástí této vrstvy mého domova. Mým domovem je mi tedy i mé češství, to znamená má národní příslušnost, a necítím sebemenší důvod, proč bych se k této vrstvě svého domova neměl hlásit. (...) Mým domovem je posléze i Evropa a mé evropanství i – nakonec – tato planeta a její současná civilizace a pochopitelně i celý tento svět. Ale ani to není vše: mým domovem je mi samozřejmě i mé vzdělání, má výchova, mé návyky, sociální prostředí, v němž žiji a k němuž se hlásím; kdybych byl v nějaké politické straně, byla by mi nepochybně domovem i ona.

Myslím, že každé z těchto vrstev lidského domova je třeba přiznat to, co její jest, žádnou z nich nemá smysl jménem jiné popírat či násilně vylučovat ze hry, interpretovat jako méně důležitou či méně hodnotnou, (...) neboť všechny vrstvy

našeho domova, stejně jako celý náš přirozený svět, jsou neodmyslitelnou součástí nás samých a neodmyslitelným prostředím naší lidské sebeidentifikace; člověk zcela zbavený všech vrstev svého domova by byl zcela zbaven sám sebe, svého lidství.“

POZNÁMKY O NACIONALISMU

GEORGE ORWELL V KVĚTNU ROKU 1945 DOKONČIL ESEJ S NÁZVEM *POZNÁMKY O NACIONALISMU*, KTERÝ BYL POPRVÉ PUBLIKOVÁN V ŘÍJNU TÉHOŽ ROKU V ČASOPISU *POLEMIC*. EMERITNÍ PROFESOR HISTORIE NA UNIVERSITY OF LONDON GREGORY CLAEYS POPSAL TENTO ESEJ JAKO KLÍČOVÝ ZDROJ K POCHOPENÍ ORWELLOVA SLAVNÉHO ROMÁNU *1984*.

„Nacionalismus by se neměl směřovat s vlastenectvím. Obě slova se normálně používají tak vágně, že jakoukoli definici jistě můžeme zpochybnit, ale je nutno mezi nimi rozlišovat, protože jde o dvě různé, dokonce protichůdné myšlenky. Vlastenectvím myslím oddanost určitému místu a určitému způsobu života, jež jsou podle vašeho přesvědčení ty nejlepší na světě, ale nepřejete si je nutit jiným lidem. Vlastenectví je svou povahou obranné – jak vojensky, tak kulturně. Na druhé straně nacionalismus je neoddělitelný od touhy po moci. Stálým cílem každého nacionalisty je zajistit ještě větší moc a větší prestiž, ne pro sebe, ale pro národ či nějaký jiný útvar, v němž se rozhodl utopit svou individualitu.

(...)

Nacionalista je člověk, jehož myšlení určuje výhradně nebo převážně hledisko kompetitivní prestiže. (...) Historii, zvláště současnou historii, chápe jako nekonečnou řadu vzestupů a pádů velkých mocenských útvarů a každá událost jako by pro něj byla důkazem toho, že jeho vlastní strana je na vzestupu, kdežto nenáviděný protivník upadá. Ale je také důležité nesměšovat nacionalismus s pouhým zbožňováním úspěchu. Nacionalista se nechová podle zásady prostého spolčení s nejsilnější stranou. Naopak, když si vybere svou stranu, přesvědčí sám sebe, že to je ta nejsilnější, a dokáže se svého přesvědčení držet, i když fakta svědčí naprosto proti němu. Nacionalismus je hlad po moci smíšený se sebeklamem. Každý nacionalista je schopen té nejkřiklavější nečestnosti, ale protože si uvědomuje, že slouží něčemu vyššímu, než je on sám, je také neotřesitelně přesvědčený, že je v právu.“

POSLEDNÍ PROSBA

V ÚNORU ROKU 1971, KRÁTCE PŘED SVOU SMRTÍ, NAPSALA VLASTA KÁLALOVÁ SVŮJ POSLEDNÍ DOPIS. TEN SE ČETL NA JEJÍM POHŘBU 20. ÚNORA 1971. TOHO SE KROMĚ TĚMĚŘ VŠECH LIDÍ Z BERNARTIC ZÚČASTNILI I KAPACITY TEHDEJŠÍ MEDICÍNY NEBO ČLENOVÉ IRÁCKÉHO VELVYSLANECTVÍ. JEJÍ POSLEDNÍ POSELSTVÍ SPOLUOBČANŮM SE ČETLO V SAMOTNÉM ZÁVĚRU.

Spoluobčané,

kdybych Vám mohla říci pár slov, než opustí naposled mé tělo otcovský dům,
chtěla bych Vám říci toto:

Děkuji Vám všem.

Každému z Vás patří můj nekonečný dík. Měla jsem Vás upřímně ráda. Těšil mě nesmírně každý
Váš krásný čin, každé vlídné slovo. Jste ušlechtilí lidé. Pracovití, bystrého ducha. Vážila jsem si
Vaší neobyčejné vytrvalosti v plnění úkolů. Jsem Vám vděčna za to, že jste mohli být mému mládí
vzorem a mému stáří útěšnou oporou.

Děkuji Vám vroucně za to, že jste mi umožnili dožít mezi Vámi v nezměrné lásce
a úctě k Vám, předrazí rodáci.

Těšilo mě vždy obzvláště, když jsem viděla Vaši uvážlivost a vzájemnou snášenlivost. Když jsem
mohla pozorovat, že neurážíte lidskou důstojnost v těch, s nimiž právě nesouhlasíte.

Jako je nejhanebnějším rysem otročivosti stádné klanění se současným mocným a kydání hany
na ty členy národa, jejichž doba přešla, tak je projevem zavrženíhodné zbabělosti, nevyjádříme-li
zrale uvážený nesouhlas anebo zabraňujeme-li druhým tak včas učiniti.

Každý z nás jedná za okolností, jež nejsou totožnými v žádném následujícím okamžiku. Můžeme
kdykoli poté klást jednotlivci za vinu jednání, jež pravděpodobně bylo výsledkem hromadné účasti
mnohých?

Prosím Vás, přátelé, snažte se předcházet zlu činně, sotva zpozorujete jeho počátky.
Houževnaté úsilí zvládne mnoho, jsme-li proniknutí láskou.

Tisícileté myšlení vytvářelo pojem „ráj“. Pojem souladné krásy, prostředí duševní spokojenosti.
Jsem přesvědčena, že zeměkoule dává lidstvu všechny podmínky, aby na ní uskutečnilo
„opravdový ráj“. Jen je třeba vidět jej a uskutečňovat už v dnešku. Šťastný domov na zemi pro
všechny. Domov, v němž se prozíravě váží hodnoty duševní neméně
než bezprostřední blahobyť hmotný.

Připustíte mou poslední prosbu?

Učiňte tak, byť výhradně proto, že si říkáme Slované. Nevyslovujte slov, za jejichž významem
nestojí s plnou odpovědností Váš vlastní rozum. Slovem vyjadřujeme úsudek. Slovo odlišuje
člověka od druhých bytostí živočišného světa. Každé vyřčené slovo tvoří. Obsahuje v zárodku
skutečný svět, svět příštích okamžiků. Slovo tvoří věčné hodnoty i lidské vztahy.
Je půdou blaženosti. Je však také s to udržovat lidskou společnost v propastech kalu a špíny,
hrůzách bezcitné surovosti. Doufám, že soudíte podobně jako já!

Není důstojno člověka, aby svým slovem srážel květy dobrých lidských snah pod kopyta
zvířecosti.

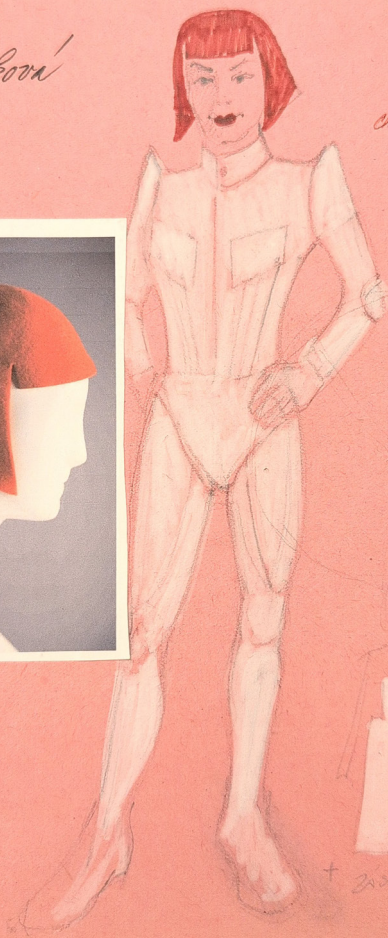
Přeji Vám vroucně, moji rodáci, aby se Vám podařilo přiblížit se hodně blízko blaženému
láskyplnému lidskému celku.

Vaše
Vlasta Di Lottiová

VLASTA - ZAČÁTEK

Beata
Lanškroun'

chvění
hled se
poslym
soudary

III
CHL
ČSR
Hagler

+ začátek

DĚINN

Tomáš Miloslav

ZBRANE
KOV -
ZVUK

plnorus?
- přímý
bodly..

mašle
lišni
fita

kapky
quantita
kráse!

mašle
mccallom

TVŮRCI

SIMONA PETRŮ

Jako dramaturgyně začínala v brněnském Divadle v 7 a půl a poté byla dramaturgyní Divadla Husa na provázku. Jako hostující dramaturgyně a dramatička spolupracovala i s mnoha dalšími divadly. Je autorkou divadelních her *Mašíni – cestou samurajů*, *Zasnoubené se smrtí*, *Marx Bros* (HaDivadlo), *Tichý Tarzan a PŠT!* (Divadlo Husa na provázku), *Medvědi* (Klicperovo divadlo), *Mileniny recepty* (Studio Hrdinů), *Věra* (ND Brno), *Náhradní existence* (A studio Rubín), *Zapomenutou cestou Praha–Lvov*, *Ježek* (MDP) ad. Spolupracovala s režiséry Matějem T. Růžičkou, Annou Petrželkovou Davidovou, Kamilou Polívkovou, Barbarou Herz, Janem Antonínem Pitínským, Vladimírem Morávkem, Michalem Dočekalem, Tomášem Rálišem, Orestem Pastuchem ad. Od roku 2019 je dramaturgyní Městských divadel pražských, má za sebou například dramaturgii inscenací *Andělé v Americe*, *Smrt obchodního cestujícího*, *Sláva a pád krále Otakara*, *Hotel Good Luck*, *Pan Polštář*, *Ofélie OnlyFans* nebo *Nana a Zabiják*. Stála u zrodu Ukrajinského programu MDP na podporu ukrajinských umělců a ukrajinské živé kultury a v současné době je jeho stálou dramaturgyní.

ILONA BORSKÁ

Narodila se 9. listopadu 1928 v rodině obchodního příručího Karla Bondyho, který v roce 1947 přijal jméno Borský. Vystudovala sociologii a v letech 1951 až 1961 byla redaktorkou v Československém rozhlasu. V 60. letech učila sociologii na Stavební fakultě ČVUT, odkud byla v roce 1970 v důsledku normalizace vyhozena. Několik let pak pracovala v nakladatelství Albatros a poté se již věnovala jen spisovatelské a novinářské práci. Dlouhá léta spolupracovala s rozhlasem, od roku 1964 příležitostně i s tehdejší Československou televizí. Známa je především knížkami pro mládež a životopisnými příběhy z oblasti literatury faktu. Značnou část prázdnin Ilona Borská pro dospělé čtenáře tvoří biografie autentických postav, byť si nevybírala nejzvučnější jména, ale výjimečné

osobnosti. Prvním z takových titulů byl román *Trůn, na kterém se stojí* gymnastce Evě Bosákové. Dokumentární přesnost s beletristickým pojetím hrdinčiných osudů sloučil příběh lékařky, která založila v Bagdádu československou nemocnici (*Doktorka z domu Trubačů*), jenž se dočkal řady vydání a překladů. Nejvíce se pak k literatuře faktu Borská přiklonila *Příběhem staršího bratra* (o Josefu Čapkovi).

MICHAL DOČEKAL

Vystudoval režii na DAMU, poté absolvoval stáž na University of London, Queen Mary and Westfield College. V letech 1991–1994 byl režisérem Divadelního spolku Kašpar, v období 1994–2002 vytvářel jako režisér a umělecký šéf novou podobu pražského divadla Komedie (Divadlo roku 1996, Cena Alfréda Radoka). Mezi roky 2002 a 2015 byl uměleckým šéfem Činohry Národního divadla, další dva roky jejím ředitelem. V roce 2011 byl zvolen členem řídícího výboru Unie evropských divadel (UTE), která aktuálně sdružuje 21 významných divadel napříč celou Evropou; od roku 2015 do roku 2018 zastával funkci prezidenta této organizace. Pravidelně režíruje na zahraničních scénách (budapešťský Vígszínház, Maďarské státní divadlo v Kluži, bukurešťské Teatrul Bulandra, bratislavská Aréna, Slovenské národní divadlo). Jeho inscenace obdržely řadu ocenění a byly pozvány na mezinárodní festivaly, například Divadlo Plzeň, POSZT v Pécsi, Interferences v Kluži, Festival národních divadel ve Varšavě, MESS v Sarajevu, Festival Iberoamericano de Teatro v Bogotě ad. Od roku 2017 je pedagogem DAMU. V letech 2018–2025 byl uměleckým šéfem Městských divadel pražských, stále je jejich kmenovým režisérem. V Městských divadlech pražských je možné vidět mimo jiné jeho inscenace *Ježek*, *Sternenhoch*, *Nana a Zabiják* či *Bílá nemoc*.

MARTIN SATORANSKÝ

Vystudoval dramaturgii činoherního divadla na pražské DAMU pod vedením Darii Ullrichové a Jana Nebeského. Od roku 2018 působil v královéhradeckém Klicperově divadle. Jako dramaturg a spoluautor scénáře spolupracoval s Divadlem v Dlouhé (*Konec stříbrného věku*) nebo s Divadlem NoD (*Všechno, co v nás zkurvili komunisti, Tři heteráni*). Je dramaturgem mezinárodního divadelního festivalu REGIONY

v Hradci Králové. Spolupracoval mimo jiné s režiséry Janem Fričem, Michalem Hábou, Janem Holcem, Vladimírem Morávkem, Barbarou Herz, Tomášem Rálišem, Adamem Skalou, duem SKUTR, Ondřejem Štefaňákem, Mariánem Amslerem nebo Veronikou Kos Loulovou. Od sezony 2025/2026 je dramaturgem Městských divadel pražských. Jeho první prací zde byla dramaturgie avantgardní opery *The Black Rider*.

ZUZANA BAMBUŠEK KREJZKOVÁ

Jako výtvarnice přišla s režisérem Petrem Léblem roku 1994 do Divadla Na zábradlí. Od téhož roku začala spolupracovat s režisérem Jiřím Pokorným (v ústeckém Činoherním studiu, v divadle Komedie v Praze, v brněnském HaDivadle, v Národním divadle, v Dejvickém divadle a v divadle Petra Bezruče [*Král Lear*]). Nejen v Ústí nad Labem navrhovala kostýmy pro Davida Czesanyho a Michala Langa. Několik kostýmních výprav navrhla v pražském Divadle v Dlouhé pro režiséry Jana Bornu (*Jak jsem se ztratil*), Vladimíra Morávka (*Kabaret Undine*) a Hanu Burešovou (*Běsi*). Scénograficky se podílela na inscenacích alternativního lounského Multiprostoru. V roce 2002 v prostoru bývalé slévárny (nyní La Fabrika) v rámci projektu Perzekuce.cz navrhla kostýmy pro inscenace *Porta Apostolorum* a *Horáková x Gottwald*. Dále se podílí se na projektech svého muže Miroslava Bambuška. Od roku 1996 soustavně spolupracuje s režisérem Michalem Dočekalem (*Tři sestry*, *Král Lear*, *Andělé v Americe*, *Vojna a mír*). V činohře Národního divadla se v jejích kostýmech hrály např. inscenace *Cyrano z Bergeracu*, *Romeo a Julie*, *Lakomec*, *Pygmalion*, *Richard III.* nebo *Čechovův Racek*. V Opeře Národního divadla spolupracovala s režisérem Jiřím Nekvasilem na *Prodané nevěstě* a *Tajemství*. Pracuje také pro film a televizi. Za kostýmy do filmů Bohdana Slámy a Michala Samira byla několikrát nominována na cenu Český lev.

IVAN ACHER

Tesař, lesní dělník, studovaný výtvarník a se štěstím nevystudovaný hudebník a skladatel, který své působení na scéně elektroakustické hudby přirozeně propojuje kompozicemi v oblasti soudobé hudby. Jeho tvorba se vyznačuje progresivním nadžánrovým hledačstvím a překvapivými přístupy k instrumentaci, aranži i používání hudebních a nehudebních

nástrojů, které si sám vyrábí na svém rodném Nisském mlýně pod Oybinem. Od roku 2002 spolupracuje s Agon Orchestra, byl dvorním skladatelem Davida Jařaba a Dušana D. Pařízka v Pražském komorním divadle (divadlo Komedie), pravidelně spolupracuje s taneční skupinou Lenka Vagnerová & Company. Největší součástí jeho tvorby je hudba pro taneční a divadelní inscenace ověřené mnoha oceněními. Soupis realizací přesahuje 300 titulů u nás a v zahraničí. Byl nominován na cenu České filmové kritiky, Českého lva, Cenu české divadelní kritiky, Cenu Alfréda Radoka, Cenu DOSKY... Je podepsán pod hudbou k inscenacím Národního divadla v Praze, Bratislavě a Brně a mnoha dalších českých a evropských divadel. Vytvořil hudbu k několika desítkám dokumentů a filmů. Za původní operu *Sternenhoch* získal Cenu divadelní kritiky za rok 2018 v kategorii Hudba roku a stal se i absolutním vítězem v počtu nominací.

KAROLINA GILOVÁ

Věnuje se tanci už od dětství. Je absolventkou Taneční pedagogiky na pražské HAMU. Studovala na Vyšší odborné škole pedagogické a sociální, na Univerzitě Hradec Králové, nebo dokonce na Bali. V současné době působí jako interní pedagog Tanečního studia Emotion, jako pedagog pražské DAMU a HAMU nebo tvoří choreografie a pohybovou spolupráci v divadelních inscenacích. Sama účinkovala např. v inscenacích *Sternenhoch* (ND) či *Dechovka* (Divadlo Vosto5). V pedagogické praxi se dlouhodobě zaměřuje na výuku současného tance a taneční pohybovou výchovu dětí i dospělých, vede semináře a školení pro herce, pedagogy ZUŠ i trenéry tance.

BEÁTA KAŇOKOVÁ

Studia činoherního herectví na pražské DAMU absolvovala mimo jiné rolemi Nataši v Čechovových *Třech sestrách* či Ollie v McDowallově *Pomně*. V letech 2017–2018 byla v angažmá v Jihočeském divadle v Českých Budějovicích, kde zaujala rolemi například ve Vyrypajevově inscenaci *Letní vosy nás štípou už i v listopadu*, *Téměř dokonalé lásce* Nicole Moellerové a v Havelkových *Elitách*. Spolupracovala i se Švandovým divadlem, s Divadlem Spektákl nebo s oceňovaným imerzivním projektem *Pomezí*. Televizní diváci ji znají ze seriálů *Pan profesor* nebo *Zlatá labuť*. Objevila se ve filmu *Hranice lásky* a výraznou roli má ve snímku *Běžná selhání* premiérováném v roce 2022 na Filmovém festivalu v Benátkách. Do angažmá v Městských divadlech pražských roku 2018 vstoupila rolí Harper v Kushnerových *Andělech v Americe* v režii Michala Dočekala, hraje také Ofélii v Dočekalově inscenaci *Hamlet*. Titulní roli má v adaptaci románu Zdeny Salivarové *Honzlová* v režii Jakuba Nvoty, jednu z hlavních rolí hraje v inscenaci Mariána Amslera *Geniální přítelkyně* nebo v inscenaci Tomáše Ráliša *Ofélie OnlyFans*.

SÁRA ČERNOCHOVÁ

Vystudovala činoherní herectví na pražské DAMU, kde absolvovala rolemi v inscenacích *R.U.R.* a *Zdeněk Adamec*. Ještě během studií hostovala ve dvou inscenacích Divadla na Vinohradech – *Je třeba zabít Sekala* a *Vzpoula lásky* (Fuentes *Ovejuna*). V současné době hostuje v Divadle A. Dvořáka v Příbrami v inscenaci *Kdyby tisíc klarinetů*. Zároveň spolupracuje s divadelním spolkem JEDL, kde hraje v inscenaci *Utěšitelka*. Kromě divadla se objevuje i v televizi, např. v seriálu *Polabí* nebo aktuálně v televizní sérii *Metoda Markovič: Straka*. S Městskými divadly pražskými spolupracuje poprvé.

Narodil se v Brně jako Tomáš Sýkora, ale v r. 2015 se rozhodl přijmout jméno svého dědečka Ivana Konstantina Milostného. Vystudoval na JAMU obor Činoherní herectví. Od roku 1999 působil v Divadle Husa na provázku. Mezi jeho nejvýznamnější divadelní role tehdy patřil Smerd'akov v *Bratřech Karamazových*, Hugo Pludek v *Zahradní slavnosti*, Kubeš v *Baladě pro banditu*, Rogožin v *Idiotovi*, Švejk a mnoho dalších. Pracoval kontinuálně s mnoha režiséry, výrazné role ztvárnil například u Vladimíra Morávky nebo Jana Antonína Pitínského. Kromě stálého angažmá v Divadle Husa na provázku spolupracoval často i s alternativními divadly (Divadlo Feste, Druhý Pád, Spolek sešlých) a diváci jej znají z jeviště Národního divadla Brno, Divadla Bolka Polívky, Divadla u stolu nebo HaDivadla. Hostoval v A studiu Rubín v autorské inscenaci Simony Petruš *Náhradní existence* inspirované osudem básníka a překladatele Jana Zábrany. Výraznější role měl ve filmech *Kuličky*, *Muži v říji*, *Stráči*, *Ženy, které nenávidí muže* a v seriálech *Kancel* a *Bohéma*. V Městských divadlech pražských jej diváci mohou vidět např. v inscenacích *Nebesa*, *Bílá nemoc* nebo *Hamlet*.

TOMÁŠ WEISSER

V roce 2021 dokončil studium činoherního herectví na pražské DAMU. Ve školním Divadle DISK absolvoval například v roli Prospera v Shakespearově *Bouři* (režie Viktorie Čermáková), jako Nikolaj Trilecký v Čechovově *Platonovovi* (režie Jakub Korčák) nebo v *Digitálním podzemí* Kryštofa Pavelky v režii Evy Salzmannové, které bylo v sezoně 2021/2022 na repertoáru divadla Komédie. Během studia účinkoval také ve dvou inscenacích generačního divadelního souboru Distheatranz. Spolupracoval i se studenty pražské FAMU či písecké FAMO. V Městských divadlech pražských účinkuje mj. v inscenacích *Nebesa*, *Farinelli a král* nebo *Geniální přítelkyně*.

SIMONA PETRŮ NA MOTIVY ROMÁNU ILONY BORSKÉ
DOKTORKA Z DOMU TRUBAČŮ

PREMIÉRA 7. 3. 2026 V DIVADLE ROKOKO

OSMÁ PREMIÉRA SEZONY 2025/26.

PROGRAM K INSCENACI VYDÁVAJÍ MĚSTSKÁ DIVADLA PRAŽSKÁ.

ŘEDITEL DANIEL PŘIBYL.

UMĚLECKÝ ŠÉF MARIÁN AMSLER.

ZŘIZOVATELEM JE MAGISTRÁT HLAVNÍHO MĚSTA PRAHY.

PROGRAM PŘIPRAVIL MARTIN SATORANSKÝ.

GRAFICKÁ ÚPRAVA LES KANCŮ.

Nositelku autorských práv k literární předloze díla zastupuje DILIA,
divadelní, literární, audiovizuální agentura, z. s., Krátkého 143/1, Praha 9.

Tvůrci děkují Tomášovi Kotasovi za pomoc při práci s audiovizuální technikou.

MUSÍM JE PŘECE ZACHRÁNIT.

MĚSTSKÁ
DIVADLA
PRAŽSKÁ
ROKOKO
ABC KOMEDIE

PRAHA
PRAHA
PRAHA
PRAHA
PRAHA

LYNX
LUXURY
LUXURY
LUXURY
LUXURY